

Ольга ТРИНЬКО,
orcid.org/0000-0003-3990-3613
народна артистка України,
доцент кафедри естрадного співу
Приватного вищого навчального закладу «Київський університет культури»
(Київ, Україна) olga_makarenko@ukr.net

ТРАДИЦІЇ АМЕРИКАНСЬКОЇ ПОП-СЦЕНИ (НА ПРИКЛАДІ БЕЙОНСЕ НОУЛЗ-КАРТЕР)

У статті аналізуються ті методичні принципи, на яких базується виконавська діяльність представників американської поп-сцени. Виокремлення особливостей співацької майстерності із залученням персоналістичного підходу дозволяє наочно продемонструвати ті тенденції, які постають зразком для вітчизняних виконавців. Серед американських співачок, котрі вирізняються технікою володіння голосом і високим професіоналізмом, варто згадати Бейонсе Ноулз-Картер. Роль традиційного початку завжди була важливою, адже вона становила основу вокальних шкіл. Наявні теоретичні положення, що підкріплюються співацькою практикою, дозволяли створити універсальні методики, які містили базові установки та водночас відкривали можливість для індивідуального розвитку. Традиції, які сформувалися у межах американської вокальної практики, базуються на зверненні до принципу співу у мовній позиції Сета Рігза та використанні різних прийомів звуковидобування, що дозволяють досягнути високого рівня володіння голосовим апаратом. Для американської практики частим явищем є використання змішаного тембру (міксту або «середнього голосу»). Для американської вокальної поп-традиції не характерне згладжування меж різних регістрів, вони, навпаки, диференційовані. У кожному з вокальних регістрів Бейонсе здатна продемонструвати свої сильні сторони – тембр голосу, вібрато, здатність до філірування тощо. Градація регістрів урізноманітнює вокал співачки та дозволяє втілити різну образну сферу. Стильова належність пісень із репертуару Бейонсе пов'язана з напрямом хіп-хоп-соул. У її творчому доробку є низка альбомів, які отримали визнання публіки та професіоналів. Визначні вокальні здібності співачки проявляються у її широкому голосовому діапазоні, майстерному володінні різними вокальними прийомами. Різні режими звукоутворення (фрай, гроул, тванг, йодль, белтінг), характерні для поп-музики, дозволяють диференціювати тембральне забарвлення звуку, допомогти зробити звучання більш експресивним і виразним. За рахунок використання мелізматики, вібрато, що притаманні для соул, створюється чуттєве та надзвичайно проникне звучання.

Ключові слова: соул, хіп-хоп, традиція, вокал, Бейонсе, поп-сцена, вокальні прийоми.

Olga TRYNKO,
orcid.org/0000-0003-3990-3613
People's Artist of Ukraine,
Senior Lecturer at the Department of Stage Singing
Kyiv University of Culture
(Kyiv, Ukraine) olga_makarenko@ukr.net

TRADITIONS OF THE AMERICAN POP SCENE (ON THE EXAMPLE OF BEONCE KNOWLES-CARTER)

The article analyzes the methodological principles on which the performance of the American pop scene is based. Highlighting the features of singing skills with the involvement of a personality approach allows you to clearly demonstrate the trends that are a model for domestic performers. Among the American singers, who are distinguished by voice technique and high professionalism, it is worth mentioning Beyoncé Knowles-Carter. The role of the traditional beginning has always been important, because it was the basis of vocal schools. Existing theoretical positions, supported by singing practice, allowed to create universal methods that contained basic attitudes and, at the same time, opened the possibility for individual development. The traditions formed within the American vocal practice are based on the appeal to the principle of singing in the language position of Seth Riggs and the use of various techniques of sound production, which allow achieving a high level of mastery of the vocal apparatus. For American practice, the use of mixed timbre (mixed or "middle voice") is quite common. The American vocal pop tradition is not characterized by smoothing the boundaries of different registers; they are, on the contrary, differentiated. In each of the vocal registers, Beyoncé is able to demonstrate her strengths – voice tone, vibrato, ability to file, and so on. The gradation of registers diversifies the singer's vocals and allows embodying different figurative spheres. The style of Beyoncé's repertoire is related to hip-hop soul. Her creative work includes a number of albums that have received recognition from the public and professionals. The singer's outstanding vocal abilities are manifested in her wide vocal range, skillful mastery of various vocal techniques. Different modes of sound production (fry, growl, twang, yodel, belting), typical pop music allow to differentiate the timbre color of the sound, to help make the sound more expressive. Due to the use of melisma, vibrato, which are inherent in soul, creates a sensual and extremely permeable sound.

Key words: soul, hip-hop, tradition, vocals, Beyoncé, pop scene, vocal techniques.

Постановка проблеми. Американська поп-сцена представлена великою кількістю виконавців. Традиції, які сформувалися у межах американської вокальної практики, базуються на зверненні до принципу співу у мовній позиції Сета Ріггза та використанні різних прийомів звуковидобування, які дозволяють досягнути високого рівня володіння голосовим апаратом. Нагальним питанням є виокремлення особливостей співацької майстерності із залученням персоналістичного підходу. Серед американських співачок, котрі вирізняються технікою володіння голосом і демонструють неабиякі досягнення на музичному Олімпі сьогодення, доречно згадати Бейонсе Ноулз-Картер. Розглянемо, які традиції вокальної поп-сцени можна віднайти у творчості співачки.

Аналіз досліджень. У сфері сучасного музикознавства є низка робіт, у яких досліджуються актуальні питання естрадного виконавства. Методичні рекомендації Н. Фоломєєвої присвячені виконавським аспектам, загальному теоретичному осмисленню та дидактиці естрадно-джазового вокалу. Важливе значення для розуміння традицій, представлених у вокальній практиці США, має розробка Сета Ріггза (Риггс, 2000). Вплив методики Сета Ріггза на мистецтво естрадного співу розкривається у роботі А. Попової й О. Войченко (Попова, Войченко, 2020). Внаслідок того, що багато американських виконавців звертаються у своїй творчості до напрямку соул, у тому числі Бейонсе Ноулз-Картер, вкрай важливо визначити його специфіку. Саме цій тематиці присвячено дисертаційне дослідження М. Смородської (Смородська, 2020). Деякі міркування щодо специфіки вокалу Бейонсе Ноулз-Картер представлені у публікації С. Багдасарова. Питання актуальності стильового синтезу як запоруки розвитку естрадного мистецтва побіжно окреслено в роботі А. Фурдичка (Фурдичко, 2021).

Мета статті – визначити специфіку традицій американської вокальної поп-сцени на прикладі творчості провідної співачки Бейонсе Ноулз-Картер.

Виклад основного матеріалу. Більшість музичного продукту, що формується упродовж останніх років, демонструє кореляцію з музичною практикою, яка реалізується в американській культурі. Поп-виконавці орієнтуються на ті вокальні техніки, що вдало використовуються співаками у США. Не менш часто застосовуються подібні форми сценічних виступів, для яких притаманна увага до вражаючих декорацій, яскравих костюмів, потужного балету. У вітчизняному медіапросторі транслюються шоу, котрі були вперше

впроваджені на американському та західноєвропейському телебаченні. Таким чином відбувається поширення певного «стандарту», який згодом стає прикладом і своєрідною нормою для вітчизняних виконавців. Саме тому доречно визначити, у чому полягає специфіка цих традицій і яким чином вони реалізуються у музичній творчості.

Роль традиційного начала завжди була важливою, адже вона становила основу вокальних шкіл. Наявні теоретичні положення, що підкріплювалися співацькою практикою, дозволяли створити універсальні методики, які містили базові установки та водночас відкривали можливість для індивідуального розвитку. Зокрема, це і методико-теоретичні установки, котрі є узагальненими моделями, проте можливе їх індивідуалізоване трактування кожним педагогом. Важливо, щоб навчання відбувалося таким чином, щоб базові положення добре засвоювалися та не потребували контролю, натомість зусилля співака спрямовувалися на формування індивідуального стилю. «Вихідним пунктом для будь-якого співака має бути не обмірковування технічних аспектів видобування звуку, дотримання правильного ступеня подання звуку, керування діафрагмою, а створення належного образу, причому не лише за допомогою голосу, але й акторської гри» (Попова, Войченко, 2018: 62).

Роль провідної традиції в американській системі вокального виконавства відіграє принцип співу у мовній позиції, обґрунтований Сетом Ріггзом. Простота та доступність цього методу зробила його найбільш поширеним і таким, що відіграє роль базисного для багатьох представників поп-сцени. Він зазначав, що співати потрібно без жодних утисків для голосу, звук має лунати природно, тобто без напруження. Для американської практики доволі частим явищем є використання змішаного тембру (міксту або «середнього голосу»), який «заповнює всю порожнину рота і носоглотки» (Фоломєєва, 2021: 7), причому він має бути наявним у всьому голосовому діапазоні - від найнижчих до найвищих звуків. Застосування його методики, як вказував Сет Ріггз, можливе для співаків, котрі використовують різні вокальні манери. Причому доволі важко визначити критерії, за якими доречно було б оцінювати співака, адже кожен музичний напрям має власні правила, і виконавець може по-своєму регулювати силу голосу, вібрато, амплітуду та ін. «Інтерпретація популярної музики є суб'єктивним фактором, і не існує критеріїв, за якими можна було би швидко оцінити виконання пісні у цьому стилі. Якість звуку та фразування визначаються самим співаком» (Риггс, 2000: 77).

При формуванні вокальних принципів Бейонсе Ноулз-Картер велику роль відігравала практика співу у мовній позиції. Початок співацької кар'єри виконавиці відбувався у складі дівочого гурту «Destiny's Child», із яким працював Девід Лі Бревер. Його базові принципи роботи з вокальним апаратом співаків включали вироблення правильного дихання, розширення вокального діапазону та принципів звуковидобування, осягнення методів передачі художнього образу за допомогою голосу. Тобто всіх тих атрибутів, що мають бути наявними у будь-якого поп-виконавця. Після початку сольної кар'єри Бейонсе Ноулз демонструє поступову трансформацію власного стилю, яка відбувається у напрямку руху поєднання стилю хіп-хоп із африканською автентикою. Особливо яскраво це проявляється в останніх альбомах співачки. Бейонсе отримала 28 нагород «Греммі», 25 із них вже як сольна виконавиця. Загалом у творчому доробку співачки сім студійних альбомів, серед яких «Dangerously in Love», «B'Day», «I Am... Sasha Fierce», «4», «Beyoncé», «Lemonade» та «Everything Is Love», який був створений разом із її чоловіком Jay-Z. Домінантним компонентом її виконавської манери є застосування соул, що є базовим для естрадно-джазового вокального виконавства другої половини ХХ – початку ХХІ століття. Його формування відбувалося на основі традицій афро-американського фольклору. Поступово «фольклорність» цього напрямку зменшується, а принцип соул (тобто душевного, чуттєвого співу) стає базисним для популярної музики США та Європи. Соул надзвичайно добре адаптується до різних стильових напрямів, додаючи вокальне начало та сприяючи формуванню нових стилів. М. Смородська вказує на можливість позначити стиль, у якому працює Бейонсе, як хіп-хоп-соул. Серед тем, котрі розкриває виконавиця, є акцент на «актуальних цінностях західної цивілізації, основними з яких є досягнення успіху, уміння знайти опору в самому собі, протистояти несприятливим зовнішнім обставинам тощо» (Смородська, 2020: 8). У хіп-хоп-соулі риси автентичного африканського фольклору можуть проявлятися через інтонаційні виміри, ладові, ритмічні тощо. Також можливе включення типових етнічних інструментів чи особливостей голосоведення.

Якщо виділити специфіку вокального стилю Бейонсе Ноулз-Картер, то потрібно відразу відзначити широкий діапазон, який охоплює чотири октави. Такі прекрасні вихідні вокальні дані доповнюються й колористикою тембру, адже у неї ліричне мецо-сопрано. Завдяки тривалій роботі над вокальною технікою Бейонсе не лише може

співати у різних регістрах, а й блискуче застосовує різні за технікою прийоми звуковидобування. Наявність стійкого дихання, що підтримується роботою діафрагми, дозволяє виконувати стрибки між різними регістрами, вкрай точно інтонувати звуки у крайніх точках діапазону. Фізичні дані співачки дозволяють їй поєднувати спів і хореографію під час виступів наживо, а також виконувати тривалі звуки. Серед сильних сторін вокалу Бейонсе можна відзначити сильне вібрато, завдяки якому її голос має насичене та потужне звучання, сповнене чуттєвістю. Порівняно з початком вокальної діяльності у складі «Destiny's Child» її голос у зрілий період творчості характеризується більш потужним і стабільним нижнім регістром. Для середнього регістру притаманна округлість, м'якість, задля досягнення більшої різноманітності звучання Бейонсе нерідко варіює тембральні барви, дещо розтягує слова. Для високого регістру співачки характерне використання обертонів. Саме завдяки використанню обертонів голос співачки є вкрай виразним. У нижньому регістрі голос звучить надзвичайно яскраво. «Обертони – найяскравіша частина голосу Бейонсе. Нижня позиція працює з резонансним звуком, чистим і пронизливим. Чим вище піднімається голос, тим світлішим і жіночнішим він стає. Найвища нота у п'ятій октаві, тон кристально чистий і трохи металевий» (Багдасаров).

Для американської вокальної школи притаманне широке застосування різних співацьких прийомів звуковидобування, які дозволяють істотним чином пристосовувати вокал для передачі різних емоційних станів. Зокрема, важливу роль відіграє оздоблення ліній мелізматикою, як, наприклад, у пісні «Crazy in Love». Серед сучасних прийомів, що поширюються в естрадному вокалі, можна згадати гроулінг («Me myself and I»), фальцет («No Angel»). Водночас для Бейонсе вкрай легко виконувати й пасажі, характерні для академічної оперної сцени («Background Flawless»).

Більшість композицій, які виконує Бейонсе, спрямовані на використання елементів таких жанрів, як балада та госпел, що є доволі розповсюдженими в американській вокальній практиці. Для творів із репертуару співачки характерне поєднання енергійного танцювального ритму та виразного мелодичного компоненту. Сильові уподобання Бейонсе Ноулз-Картер пов'язані з R&B, поп і хіп-хоп, соул і фанк, які нерідко поєднуються у межах однієї композиції. «Хоча у поп-музиці нерідко встановлюються певні стандарти, за межі яких важко вийти виконавцю, якщо він хоче мати популярність, проте досягнути оригінальності

можна завдяки поєднанню рис різних напрямків» (Фурдичко, 2021: 471). Вокальна манера Бейонсе стала прикладом для багатьох співачок сьогодні, адже вона надзвичайно майстерно комбінує спів у різних регістрах, де у межах однієї фрази нерідко використовуються різні вокальні прийоми. У цьому можна переконатися на основі біглого аналізу тих принципів, які вона застосовує у композиціях. Так, у пісні «Halo» співачка використовує з перших звуків переддихальну атаку. Голос звучить доволі приглушено спочатку, але вокальна лінія відразу здобуває чуттєвого характеру, адже наприкінці фрази йде невелике вібрато. Коли у тексті йде слово «down», співачка підкреслює його значення за рахунок використання прийому слайд (тобто плинне сковзання вниз на легато), що поєднується із фразем. Під час повторення фрази відбувається її незначне варіювання, пов'язане з додаванням мелізматики. До того ж її завершення співається з використанням прийому йодль. При видобуванні звуків, які досягаються за рахунок стрибка, Бейонсе застосовує принцип фальцету. Загальне звучання пов'язане з використанням назального твангу. Під час співу Бейонсе чергує грудний і фальцетний регістр. Цікаво, що за умови того, що можуть повторюватися мотиви, вони щоразу розквітають за рахунок вокальних прийомів. У верхньому регістрі вона використовує белтінг. «Белтінг, як і драйв, характеризується великою кількістю металу у звуці та використовується здебільшого у високій теситурі за великої динаміки» (Фоломєєва, 2021: 12). Тванг у співачки нерідко йде у мікстовій позиції, що дозволяє робити звук не настільки різким, а дещо приглушеним. У приспіві Бейонсе може використовувати академічну манеру співу задля розспіву окремих складів та імпровізування. Це проявляється у превалюванні грудного регістру.

Н. Фоломєєва вказує на те, що складність естрадного співу «полягає у необхідності часто (іноді у межах однієї фрази) міняти техніку звукоутворення» (Фоломєєва, 2021: 6). Так, у пісні «If I were a boy» використовуються фрай, тванг, раттл, гроул, вібрато. У витриманих звуках відбувається застосування вібрато, під час виконання якого здійснюється зміна якості звуку. Доволі цікаво, що промовляння вербального тексту відбувається відповідно до доль такту, що водночас не створює враження відсутності свободи. Відзначимо, що для американської вокальної поп-традиції не характерне згладжування меж різних регістрів, вони, навпаки, досить сильно диференційовані. Водночас це не створює враження строкатості, у чому можна переконатися на прикладі Бейонсе. У кожному з вокальних регістрів вона здатна продемонструвати свої сильні сторони – тембр голосу, вібрато, здатність до філірування тощо.

Висновки. Співачка Бейонсе Ноулз є визначальною представницею американської поп-сцени. Її вокальний стиль вихований у межах національної традиції. Базовим принципом, притаманним для багатьох американських поп-виконавців, є застосування співу у мовній позиції. Стильова належність пісень із репертуару Бейонсе пов'язана з напрямком хіп-хоп-соул. Її творчий доробок представлено низкою альбомів, які отримали визнання публіки та професіоналів. Визначні вокальні здібності співачки проявляються у її широкому голосовому діапазоні, майстерному володінні різними вокальними прийомами. Різні режими звукоутворення, характерні для поп-музики, дозволяють диференціювати тембральне забарвлення звуку, допомогти зробити звучання більш експресивним і виразним. Різниця між регістрами у співачки дозволяє передати часом протилежні за художньою образністю сфери.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Багдасаров С. Всё о голосе Бейонсе. URL: <https://profty.com/ru/journal/tpost/48m8412lm-vsyo-o-golose-beionse> (дата звернення: 21.01.2022).
2. Попова А.Б., Войченко О.М. Методика Сета Ріггза та її вплив на мистецтво естрадного співу. *Імідж сучасного педагога*. 2020. № 4 (181). С. 62–64. <https://doi.org/10.33272/2522-9729-2018-4> (181)-62-64.
3. Риггс С. Как стать звездой. Аудиошкола для вокалистов. Москва : Guitar college, 2000. 102 с.
4. Смородська М.М. Стиль соул в естрадно-джазовому вокальному мистецтві другої половини ХХ століття : дис. ... канд. мистецтвознавства. Харківська державна академія культури. Харків, 2020. Сумський державний педагогічний університет ім. А.С.Макаренка. Суми, 2020. 237 с.
5. Фоломєєва Н.А. Опанування вокально-виконавських прийомів у класі естрадного співу: методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти спеціальностей 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) та 025 Музичне мистецтво. Суми : ФОП Цьома С.П., 2021. 60 с.
6. Фурдичко А.О. Стильові особливості творчості Бруно Марса. *International scientific journal "Grail of Science"*. 2021. № 8. С. 470–472.

REFERENCES

1. Bagdasarov S. Vsyo o golose Beyonse [All about the voice of Beyonce]. URL: <https://profty.com/ru/journal/tpost/48m84l2lrn-vsyo-o-golose-beionse> (data zvernennya: 21.01.2022) [in Russian].
2. Popova A.B., Voichenko O.M. Metodyka Seta Rihhza ta yii vplyv na mystetstvo estradnoho spivu [Method of Seth Riggs and its impact on the art of pop singing]. Imidzh suchasnoho pedahoha, 2020. № 4 (181). pp. 62–64. <https://doi.org/10.33272/2522-9729-2018-4> (181)-62-64 [in Ukrainian].
3. Riggs S. Kak stat zvezdoy. Audioshkola dlya vokalistov [How to become a star. Audio school for vocalists]. Moskva: Guitarr college, 2000. 102 p. [in Russian].
4. Smorodska M.M. Styl soul v estradno-dzhazovomu vokalnomu mystetstvi druhoi polovyny XX stolittia [Soul style in pop and jazz vocal art of the second half of the XX century]. Dys. kand. mystetstvoznavstva. Kharkivska derzhavna akademiia kultury. Kharkiv, 2020. Sumskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet im. A.S. Makarenka. Sumy, 2020. 237 p. [in Ukrainian].
5. Folomicieva N.A. Opanuvannia vokalno-vykonavskykh pryiomiv u klasi estradnoho spivu: metodychni rekomendatsii dlia zdobuvachiv vyshchoi osvity spetsialnosti 014 Serednia osvita (Muzychne mystetstvo) ta 025 Muzychne mystetstvo [Mastering vocal-performing techniques in the class of pop singing: methodical recommendations for students of higher education specialties 014 Secondary education (Music art) and 025 Music art]. Sumy: FOP Tsoma S.P., 2021. 60 p. [in Ukrainian].
6. Furdychko A.O. Stylovi osoblyvosti tvorchosti Bruno Marsa [Stylistic features of Bruno Mars' work]. International scientific journal "Grail of Science", 2021. № 8. pp. 470–472. [in Ukrainian].